Lastenkirjainstituutti
Puutarhakatu 11 A, 2. krs
33210 Tampere

Lausunto 15.11.2019

Toiminnanjohtaja Kaisa Laaksonen
kaisa.laaksonen@lastenkirjainstituutti.fi
p. 050 3615 639

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaosto

Aihe: Sivistys- ja tiedejaosto perjantai 15.11.2019 klo 09:00 / HE 29/2019 vp / Asiantuntijapyyntö

Asia: HE 29/2019 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2020
https://www.eduskunta.fi/valtiopaivaasiakirjat/HE+29/2019

Teema: Lukutaidon edistäminen, toimenpiteet lukutaidon osaamiserojen vähentämiseksi, lasten ja nuorten lukuharrastuksen edistämiseksi ja Lukuliike -toiminnan jatkamiseksi

Valtakunnallinen yhteistyö lukutaidon parissa työskentelevien toimijoiden välillä on tärkeää

Tampereella sijaitseva Lastenkirjainstituutti on valtakunnallinen lasten- ja nuortenkirjallisuuden asiantuntijalaitos ja erikoiskirjasto. Palvelemme lasten- ja nuortenkirjallisuuden parissa työskenteleviä tieteen, kasvatuksen ja kirjastoalan ammattilaisia ja opiskelijoita, museotointa ja mediaa sekä kaikki lasten- ja nuortenkirjallisuudesta kiinnostuneita. Lastenkirjainstituutin tärkeintä työtä on lasten- ja nuortenkirjallisuuden kehityksen ja sitä koskevan tutkimuksen seuraaminen ja tukeminen, sekä kirjallisuutta koskevan tiedon tuottaminen ja välittäminen eri kohderyhmille. Lasten- ja nuortenkirjallisuuden näkyvyys on yhteiskunnassamme heikentynyt, ja siksi tietoa on tarjottava alalla työskenteleville monipuolisesti ja ajantasaisesti.

Lastenkirjainstituutti on ollut mukana Lukutaitofoorumissa ja osallistunut aktiivisesti Lukuliikkeen toimintaan. Lukuliike on tärkeä toimija lukutaidon parissa työskentelevien tahojen yhteen kokoajana ja tiedonvälittäjänä ja sen tulee jatkossakin tukea alan vakiintuneiden toimijoiden työtä. On hyvä, että alalla työskentelevät järjestöt tuntevat toisensa ja yhdistävät voimansa toteuttaessaan erilaisia lukuintoon ja lukutaitoon liittyviä hankkeita. Lastenkirjainstituutti esimerkiksi kokoaa kirjasuosituslistoja monien eri toimijoiden toteuttamien hankkeiden tarpeisiin. Kouluilla on aiempaa tärkeämpi rooli lukutaidon ja lukemiskulttuuriin ylläpitäjänä. Sen vuoksi tuemme Lukuliike koulussa -hankkeen toteuttamista. Lukukeskus tekee tärkeää työtä lukutaidon edistämiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Tämän työn jatkuminen on yhteiskunnallisesti erittäin merkittävää.

Lastenkirjainstituutti tarvitsee lisätukea Lukemo-portaalin ylläpitoon

Lastenkirjainstituutti pitää erittäin tärkeänä, että avustukset kirjallisuutta, lukemista ja lukutaitoa edistäville järjestöille turvataan riippumatta veikkausvoittovarojen kokonaismäärästä. Opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämä riittävä perusrahoitus on välttämätöntä, jotta työtä voidaan jatkaa ja suunnitella pitkäjänteisesti sekä reagoida nopeasti uusiin lasten- ja nuortenkirjallisuuden sekä lukutaidon alalla esille tuleviin vaatimuksiin ja hankkia tarvittaessa lisärahoitusta yksityiseltä sektorilta. Lastenkirjainstituutin perusrahoituksesta noin puolet tulee opetus- ja kulttuuriministeriöltä ja puolet Tampereen kaupungilta. Vuonna 2019 opetus- ja kulttuuriministeriön toiminta-avustus Lastenkirjainstituutille on 140 000 €.

Lasten ja nuorten lukutaidon ja lukuinnon heikkeneminen on herättänyt huolta monissa tahoissa. Suomessa julkaistaan paljon laadukasta lasten- ja nuortenkirjallisuutta joka vuosi. Kuitenkin moni kirja jää ilman lukematta, koska se ei löydä lukijoiden käsiin. Lastenkirjainstituutin Lukemo-portaali tukee lasten ja nuorten lukemista.

Lastenkirjainstituutti toteutti Lukemo-portaalin kirja-alan toimijoiden yhteisestä toiveesta Suomen Kulttuurirahaston tuella. Portaali avattiin toukokuussa 2019 osoitteessa www.lukemo.fi. Portaali esittelee kaikki Suomessa ilmestyvät lasten- ja nuortenkirjat vuodesta 2018 lähtien.

Lukemon monipuolisilla hakutoiminnoilla lapset ja nuoret, lasten vanhemmat, opettajat ja kaikki lasten ja nuorten kanssa työskentelevät voivat löytää juuri sen oikean, lasta kiinnostavan kirjan. Sopivan tasoisen, kiinnostavaa aihetta käsittelevän kirjan tarjoaminen lapselle on paras tapa lukuinnon herättämiseen.

Opettajilla on nykyään niukasti aikaa perehtyä uuteen lasten- ja nuortenkirjallisuuteen. Lukemo auttaa opettajaa löytämään jokaiselle oppilaalle kiinnostavan kirjan. Lukemoon on kirjojen esittelyn lisäksi koottu runsaasti tietoa ja valmiita materiaaleja, joiden avulla opettajat voivat hyödyntää lasten- ja nuortenkirjallisuutta opetuksessa helposti.

Lukemo-portaali tukee kasvattajia ja perheitä lukuinnon ja lukutaidon kehittämisessä. Se kokoaa yhteen erilaiset lasten- ja nuortenkirjallisuutta esille tuovat ja lukutaitoa edistävät hankkeet ja tarjoaa toimivan työkalun esimerkiksi opettajien ja varhaiskasvattajien koulutukseen ja monenlaisille lukuinnostajille. Tulevaisuudessa Lukemoon on tarkoitus saada kuuluviin myös lasten ja nuorten oma ääni, sillä parhaiten lapsen ja nuoren kiinnostuksen kirjallisuuteen herättää ikätoverilta saatu suositus.

Lukemon sisältö kootaan Lastenkirjainstituutin henkilökunnan vankalla asiantuntemuksella. Innostavien materiaalien kokoaminen Lukemoon ja asiantuntevan ja ajantasaisen tiedon tuottaminen niin, että se tukee portaalin hakutoimintoja, vaatii lisää henkilöstöresursseja Lastenkirjainstituutille.

Lastenkirjainstituutti tarvitsee Lukemo-portaalin kehittämiseen ja ylläpitoon lisärahoitusta vuosittain 120 000 euroa.